

Könyvismertetés.

A beszélő siketnéma. Vezérfonal a siketnémák oktatásához. Tanítók és tanítójelöltek számára. Szerkesztette Szabó Mihály tanítóképző intézeti igazgató. Szeged, 1886. Engel Adolf műintézete. Ára 40 kr.

Örömmel üdvözölnők e művecskét, melyet az új irány melletti uttörőnek lehetne mondani, ha olyan hiányai nem volnának, melyeket csak laikus hagyhatna szó nélkül s melyekre rámutatni azon ügy iránt tartozó kötelességemnek ismerem, melynek magam is egyik szerény munkása vagyok.

Maga a művecske három részből áll. Bevezetés, Toldalék és Abc-ből. A bevezetés általános utasításokat tartalmaz a szóhangképzést illetőleg s leírja az egyes hangok képeztetését is. Vannak igen találó utasításai, melyeket csak helyeselhethünk, p. o. hogy a növendékek mindig a tanító ajkaira nézzenek, hogy előbb a hangot tanítsuk csak azután ismertessük a betűt (csodálatos, hogy az é betűvel kivételt tesz szerző), hogy kellő hangerősséget és hangmagasságot követeljünk, hogy a tulajdonképeni tanítás előtt bizonyos előgyakorlatokat végezzünk stb. Nem mutat azonban szakismeretre azon állítás, hogy Abcés könyve befejeztével a népiskolai Abcés könyvet „haszonnal olvasandja“ az első osztályu siketnéma növendék. Akkor nem volna szükségünk siketnéma intézetre. Hiszen a siketnéma oktatás épen a nyelvtanítást illetőleg különbözik a népiskoláétól. Majdnem azt kellene hinnem, hogy szerzőnek nincs tiszta fogalma a siketnéma oktatásról, azt híven, hogy csak a betűk tanítására s kimondására szorítkozik az. Az írvaolvasás, hogy hasonlattal éljek, csak mesterség, a beszéd, a nyelvalakok elsajátítása a művészi, legfontosabb része az oktatásnak. Szótagok és hangok kimondása még nem beszélés.

Segédeszközökül csontkést stb. használ, melylyel a siketnéma nyelvét, száját igazítja. Elhiszem, hogy a 40-es években még tapasztalhatta ezt a szerző a váczi intézetben (még később is), de a jelenlegi oktatásmód szerint semmi műeszközt nem szabad használni, csak a hangrezgést érzékelteni a gégefőn, mellen vagy fejen. Ennek nem tudása okozza azt, hogy szerző a hangok kicsalásánál nem helyes s nem határozott utasításokat ad, nem tudja t. i. hogy az önhangzók rezgése, mely testrészen érezhető erősebben, pedig ez az alapja a hangkicsalásnak. Tulságos sok gondot fordít a száj állására is, pedig egy és ugyanazon szájnnyilással, minden hangzót ki

lehet mondani, mert ezeket nem az ajkak alakja, hanem a rezgés száma adja.

A „Toldalékban“ szűk keretben a történelemmel foglalkozik. Kutforrásul valószínűleg Kruse Frigyes munkáját vette, mely 1853-ban jelent meg s ezért az újkort, mely pedig a legfontosabb nem is tárgyalja. Ezen öreg kutforrásnak tulajdonítható azon állítása, hogy Németországban már 500-nál több siketnémát tanítanak, holott a valóságban ezek száma az 5 ezeret is meghaladja. Ép úgy Franciaország és Ausztria intézetei is megkétszereződtek azóta.

Magyarországban pedig 1878 óta Budapesten egy második intézet áll fenn s 1885 október óta Aradon egy nyilvános siketnéma iskola létsült.

Azon állítását, mintha az általa felsorolt intézetekben „túluralgólag“ a francia tanmód volna alkalmazásban, a mennyiben ez a váczi intézetre vonatkozik, határozottan visszautasítom, mert itt ezelőtt a vegyes (bécsi), 1874 óta (a jelenlegi igazgató vezetése alatt) pedig kizárólag a német tanmód szerint tanítanak. Különbön 1878 óta nem létezik többé francia tanmód sehol a világon. (Néhol még vegyes van.)

A művecske legkevesebb szakismerettel megírott része az Abc. Nem csodálom. Jó tankönyv megírásához nem év, hanem évek kelleneek.

Itt visszatérek azon állításomra, hogy szerzőnek nincs eléggé tiszta fogalma a siketnéma-oktatásról. Egyszerűen utalok e lapok 1884. évi 65. és 66. számában megjelent hasonírányu cikkemre, mely állításomat igazolja. Csak annyit jegyzek meg, hogy valamely idegen nyelv tanulása alkalmából nem szabad a nyelvvalakot figyelmen kívül hagyni s nem hasonló mondatokkal kezdjük mint: „Padban ülnek a gyermekek.“ „Kenyeret vetnek a kemenczébe.“ „A hamu szürke, a korom pedig fekete.“ Hanem egyszerű tőmondattal. A siketnémának pedig teljesen idegen bármiféle nyelv is. Ép oly kevésbé veszünk fel oly szavakat, melyeket megmagyarázni lehetetlen, az első osztályban, mint a nagy betűk kedvéért odanyomatott város és megye neveket.

A művecske czéltévesztett jóakarát gyümölcse. Ha ezt méltányoljuk is (szerzötől ez irányban elismerésünket nem is tagadjuk meg), a szakismeretet, különösen a mi a gyakorlati kivitelről illeti, kénytelenek vagyunk legalább is kevésnek mondani. Ha szerző őszinte, úgy kénytelen magának bevallani, hogy növendekai az ő oktatásmódja szerint talán csacsognak, mint a szajkók, de nem értik meg a mit mondanak, meg kevésbé tudják gondolataikat önállólólag a leg egyszerűbb alakban, csak egy szóval is kifejezni s épen ezért művecskéjét, legkevesebbé Abc-jét, nem ajánlhatom.

SCHERER ISTVÁN.